

Posudek vedoucího na práci Adély Matouškové *Vliv soft power v rusko-ukrajinském konfliktu a její odraz v médiích. Případová studie Russia Today a Parlamentních listů*

Práce Adély Matouškové se věnuje aktuálnímu a široce diskutovanému tématu. V rozsáhlém textu se vyslovuje k otázce ruských propagandistických aktivit a jejich recepce v českém kontextu. Zatímco teoretická část přibližuje koncept soft power, jeho kritiku a více či méně kritické deriváty (smart power a sharp power), následně stručně shrnuje vývoj Putinova Ruska a rusko-ukrajinského konfliktu a posléze přechází k vlastnímu výzkumu, kdy srovnává narativy *Russia Today* a *Parlamentních listů*.

Budiž dopředu řečeno, že předložený text splňuje nároky kladené na tento typ prací. Autorka prokázala schopnost porozumět teoretickým konceptům a vyložit je, shrnout odbornou literaturu k empirickému případu i provést vlastní výzkum.

Zároveň má práce i své problémy. Styl výkladu je zdlouhavý a autorka v něm ne vždy prezentuje schopnost odlišit podstatné od méně podstatného nebo dobře strukturovat svůj výklad. V některých případech používá nevýstižné či až zarážející formulace, jako třeba když na s. 62 dokládá své tvrzení o „neodbornosti“ *Parlamentních listů*, což je skoro ukázkové vyvrácení teze, již nikdo nezastává: snad ani vydavatelé a redaktoři *Parlamentních listů* by netvrdili, že vydávají „odborný“ časopis, i oni prezentují své médium v zásadě upřímně jako to, čím je, tedy jako agresivní politický bulvár. Podobně je podivné, když autorka vymezuje soft power „atraktivitou a přitažlivostí“, jako by nešlo o dvě slova pro totéž.

Osobně pokládám za intelektuálně nejzajímavější dvě sporná místa práce, první se týká teoretických konceptů, které autorka používá, druhé závěrů jejích empirického výzkumu.

Tou první je rozlišení soft power, smart power a sharp power. Zatímco soft power je založena na atraktivitě a svůdnosti, sharp power má mít spíše manipulativní a destruktivní povahu. Soft power má přesvědčit o nějaké pozitivní hodnotě (třeba demokracii či *American way of life*), sharp power má naopak hodnotami otrávit. Smart power podobně jako sharp power představuje kombinaci hard a soft power, autorka ji ale představila příliš stručně na to, aby jí to umožnilo srovnání.

Vnucuje se podezření, že pojem sharp power je příliš poznamenán západní sebestředností, respektive přesvědčením, že když dva dělají totéž, není to totéž, nebo variace na vtip o ideologii: *My* máme soft power, případně smart power, *oni* mají sharp power. Z hlediska řady společností, na něž byla západní či jiná soft power uplatňována, můžeme totiž rovněž popsat destrukci dosavadních pravd a představ společností o sobě samých. Pokud je klíčovým příkladem uplatnění soft power studená válka, pak jistě v řadě případů byla zbraní Západu pravda, ale v mnoha situacích byla také uplatňována propagandistická lež a cílem byl rozvrat daných společností, označených explicitně za „říši zla“. Nechci tím argumentovat pro morální ekvivalenci západních liberálních demokracií a tehdejšího SSSR či současného Ruska, kladu si ovšem otázku, zda jde skutečně o natolik principiálně odlišné pojetí moci. Koneckonců, i současné Rusko chce být atraktivní a pro určitou část západních společností (která v něm vidí zastávce konzervativních hodnot a hráz proti „úpadku Západu“) je v tom i úspěšná. Neplatí tedy teze, že by mu nešlo o přitažlivost, ale pouze o rozvrat.

Druhá poznámka se týká výsledků analýzy. V úvodu se autorka ptá, zda se „projevuje vliv ruské soft/sharp power v diskurzu *Parlamentních listů*“. K přesné formulaci této otázky se už autorka nevrací, ale zdá se, jako by ji odpověděla kladně, když dochází k závěru, že *Parlamentní listy* jsou proruské médium, což dokládá přítomností ruských narativů identifikovaných v *Russia Today*, převahou proruských článků a jako doplňujícím argumentem také výsledky čtenářských anket. Nad

tím si lze klást hned několik otázek: (1) Stačí výskyt obdobných narativů k dokladu vlivu? Nejsou dané narativy natolik obecné, že si na ně různí autoři a „experti“ PL přijdou celkem snadno sami, aniž by potřebovali být dezinformováni? Umožňuje takový přístup odlišit spontánní sympatii (způsobenou třeba autorkou zmiňovanou kritičností vůči současné podobě Západu) od vlivu ruské sharp power? (2) Není nakonec výzkumným překvapením práce spíše velký počet neutrálních a protiruských postojů? Nezpochybňuje tento poměr jednoznačné zařazení *Parlamentních listů* jako „proruského“ média a nevede to spíše k úvahám, že bychom danému médiu měli rozumět prostě jako politickému bulváru částečně profilovanému bývalými či současnými aktivisty krajní pravice, což vede k větší otevřenosti a sympatiím k ruským narativům a verzím, přičemž ale médium profituje z jisté otevřenosti a toho, že dává prostor různým verzím a není jednoznačně v orbitu ruské propagandy (ostatně, právě tím může být cenné i pro tuto propagandu samotnou)? (3) Čtenářské ankety otevřené pouze registrovaným uživatelům mohou být jistým indikátorem v oblasti recepce (zde ze strany „tvrdého jádra“ čtenářů, neméně důležitý je ale pro médium i „měkký obal“ příležitostných čtenářů, kteří se neregistrují), mohou ale skutečně vypovídat o linii média jinak než zprostředkovaně?

Těším se na diskusi těchto otázek v rámci obhajoby, k níž práci jednoznačně doporučuji a navrhuji hodnotit ji známkou **velmi dobře**.

V Praze, 31. 7. 2021

Ondřej Slačálek